

Sygn. akt III AUa 889/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Stryczyńska

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2022 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy N. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o ustalenie wartości kapitału początkowego

na skutek apelacji N. T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 marca 2021 r. sygn. akt XIII U 2238/19

I. *zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 1 lipca 2019 r. znak (...) w części w ten tylko sposób, że do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjmuje przychód z tytułu wynagrodzenia ze stosunku pracy N. T. stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w 1997 r. w kwocie 54.531 (pięćdziesiąt cztery tysiące pięćset trzydzieści jeden) złotych oraz w 1998 r. w kwocie 68.841 (sześćdziesiąt osiem tysięcy osiemset czterdzieści jeden) złotych i w pozostałym zakresie oddala odwołanie;*

II. *oddala apelację w pozostałej części.*

Ewa Stryczyńska

Sygn. akt III AUa 889/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 1 lipca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. ponownie ustalił wartość kapitału początkowego N. T. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 2.463,88 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 201,81 %. Organ ustalił okresy składkowe w wymiarze 5 lat, 1 miesiąc i 16 dni, tj. 61 miesięcy, okresy nieskładkowe w wymiarze 3 lata, 11 miesięcy i 19 dni, tj. 47 miesięcy. Okresy nieskładkowe podlegały ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów składkowych i wyniosły 1 rok, 8 miesięcy i 16 dni, tj. 20 miesięcy. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 56.438,36 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł N. T. . Zarzucił jej błędne ustalenie stanu faktycznego polegające na przyjęciu dochodu za lata 1997-1998 w kwocie brutto, podczas gdy – w ocenie skarżącego – należało przyjąć wynagrodzenie netto. Ponadto skarżący zarzucił, że organ nie uwzględnił dowodów w postaci PIT-11 i PIT-30, świadectwa pracy w

języku angielskim i wpisu do książeczki ubezpieczonego. Skarżący wniósł o zmianę decyzji i przeliczenie ponownie kapitału początkowego w oparciu o załączone dowody. Do odwołania załączył: PIT-11 (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., PIT-36 za rok 1997 i 1998 wraz z dowodami nadania przekazów pieniężnych zwrotu podatków, kopie książeczki ubezpieczeniowej, aneks do umowy o pracę w (...) Sp. z o.o. i świadectwo pracy z (...) Sp. z o.o.

W odpowiedzi na odwołanie organ wniósł o jego oddalenie. Organ wskazał, że w zaskarżonej decyzji ustalono kapitał początkowy na podstawie załączonej do wniosku dokumentacji. Do stażu pracy nie został uwzględniony: okres od 1 października 1996 r. do 31 grudnia 1996 r. w (...)Sp. z o.o., ponieważ spółka rozliczała się z ZUS na deklaracjach bezimiennych, a odwołujący się nie przedstawił świadectwa pracy oraz dokumentów potwierdzających wynagrodzenie; okres od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Sp. z o.o., ponieważ pracodawca nie zgłosił odwołującego się do ubezpieczenia społecznego; okres od 1 stycznia 1993 r. do 7 lutego 1994 r. w (...) ponieważ odwołujący się nie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego.

Za okres od 1 stycznia 1995 r. do 28 lutego 1997 r. w (...) zostało przyjęte wynagrodzenie minimalne do ubezpieczenia społecznego.

Za okres od 1 marca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Sp. z o.o. przyjęto wynagrodzenie z umowy o pracę z 1 marca 1997 r. za 1997 r. – 50.000 zł i za 1997 r. 60.000 zł.

Wyrokiem z 18 marca 2021 r., sygn. akt XIII U 2283/19, Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

N. T. (ur. (...)) w dniu 16 maja 2017 r. złożył wniosek „o emeryturę”. Do wniosku przedłożył informację dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych wraz z dokumentacją, z których to wynikało, że:

- od 26 października 1989 r. do 11 kwietnia 1991 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową,
- w latach 1990-1995 studiował na Uniwersytecie (...) na kierunku zarządzanie, 2 kwietnia 1996 r. uzyskał tytuł magistra.

N. T. był zatrudniony m.in.:

- od 1 stycznia 1993 r. do 28 lutego 1997 r. w(...),
- od 1 marca 1997 r. do 28 grudnia 2007 r. w (...) Sp. z o.o. na stanowisku księgowego z wynagrodzeniem miesięcznym 5.000 zł.

Z aneksu z 1 marca 1997 r. wynikało, że pracownik będzie otrzymywał 4.000 zł netto miesięcznie.

Decyzją z 23 października 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. ustalił wartość kapitału początkowego N. T. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 2.702,53 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 221,36 %. Organ ustalił okresy składkowe w wymiarze 4 lata, 11 miesięcy i 8 dni, tj. 59 miesięcy, okresy nieskładkowe w wymiarze 4 lata, 1 miesiąc i 26 dni, tj. 49 miesięcy. Okresy nieskładkowe podlegały ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów składkowych i wyniosły 1 rok, 7 miesięcy i 23 dni, tj. 19 miesięcy. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 58.737,36 zł.

Decyzją z 1 lipca 2019 r. organ rentowy ponownie ustalił wartość kapitału początkowego N. T. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 2.463,88 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 201,81 %. Organ ustalił okresy składkowe w wymiarze 5 lat, 1 miesiąc i 16 dni, tj. 61 miesięcy, okresy nieskładkowe w wymiarze 3 lata, 11 miesięcy i 19 dni, tj. 47 miesięcy. Okresy nieskładkowe podlegały ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów

składkowych i wyniosły 1 rok, 8 miesięcy i 16 dni, tj. 20 miesięcy. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 56.438,36 zł. Do ustalenia kapitału początkowego nie uwzględniono zatrudnienia: od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Sp. z o.o., ponieważ w tym okresie pracodawca nie zgłosił odwołującego się do ubezpieczenia społecznego; od 1 stycznia 1993 r. do 7 lutego 1994 r. w (...), ponieważ N. T. nie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego. Za okres od 1 stycznia 1995 r. do 28 lutego 1997 r. w (...) zostało przyjęte wynagrodzenie minimalne do ubezpieczenia społecznego. Za okres od 1 marca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Sp. z o.o. przyjęto wynagrodzenie z umowy o pracę z 1 marca 1997 r. za 1997 r. – 50.000 zł i za 1998 r. 60.000 zł.

Przedstawiony stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w aktach rentowych i w aktach osobowych oraz na podstawie zeznań ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 1998 Nr 162, poz. 1118 ze zm.; dalej „ustawa emerytalna”) dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub, za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Zgodnie z art. 174 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53 ustawy z uwzględnieniem ust. 2-12. Stosownie do art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6, i okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2. Stosownie do jego ust. 3 podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu od 1 stycznia 1980 r. do 31 grudnia 1998 r. Zgodnie zaś z ust. 3b, jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesięcy tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Sąd Okręgowy podniósł też, że rodzaje dowodów, niezbędnych do ustalenia prawa i wysokości świadczeń, wymienia rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412 ze zm.). Zgodnie z § 22 ust. 1 ww. rozporządzenia, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności: legitymacja ubezpieczeniowa, legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia. Natomiast stosownie do ust. 2 ww. przepisu, jeżeli ustawa przewiduje możliwość udowodnienia zeznaniami świadków okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres. W postępowaniu cywilnym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych w sprawie o przeliczenie wysokości świadczenia możliwe jest dopuszczenie i przeprowadzenie wszelkich dowodów, w tym także dowodu z zeznań świadków lub przesłuchania samego wnioskodawcy. Nie obowiązuje tu bowiem zasada prawdy formalnej, ponieważ całe postępowanie cywilne jest oparte na zasadzie prawdy materialnej (art. 3 k.p.c.).

Regułą postępowania cywilnego jest, że ciężar udowodnienia faktu – w tym przypadku wad decyzji ZUS – spoczywa na wnioskodawcy jako osobie wywodzącej z tego faktu skutki prawne (art. 6 k.c.). Przepis ten wyraża dwie ogólne reguły: pierwszą wymagającą udowodnienia powołanego przez stronę faktu, powodującego powstanie określonych skutków prawnych, oraz drugą, która sytuuje ciężar dowodu po stronie osoby, która z danego faktu wywodzi skutki prawne. Pierwsza „zasada obowiązku udowodnienia powoływanego faktu” jest w istocie nieunikniona ze względów racjonalnych, ponieważ odmienna regulacja powodowałaby powstanie niedopuszczalnej łatwości wywodzenia skutków prawnych z prostego powołania się na fakt bez potrzeby jego udowodnienia. Natomiast druga

stanowi „ogólna zasada rozkładu ciężaru dowodu”, od której wyjątki wskazywać mogą niektóre przepisy szczególne. Z pierwszej reguły, wyrażonej w art. 6 k.c. wynika, że samo przyznanie faktu przez drugą stronę ewentualnego sporu nie może stanowić wystarczającego dowodu istnienia danego faktu, który musi być zawsze ponadto potwierdzony całokształtem materiału dowodowego lub innymi poznanymi już okolicznościami. Wyrazem tego jest regulacja art. 229 k.p.c. wymagająca, aby przyznanie faktu przez drugą stronę nie budziło wątpliwości, co wymaga uwzględnienia także innych okoliczności. Druga, wskazana w art. 6 k.c. „ogólna zasada rozkładu ciężaru dowodu”, jest regułą w znaczeniu materialnym, wskazującą, kto ponosi skutki nieudowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, natomiast przepis art. 232 k.p.c. wskazuje, kto ponosi ciężar dowodu w znaczeniu formalnym: „kto powinien przedstawiać dowody”. Sąd Okręgowy wskazał, że zasada kontrydiktoryjności obowiązuje także w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Strony są zatem zobowiązane do wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, stając się dysponentem postępowania, a sąd orzekający jest uwolniony od odpowiedzialności za rezultat postępowania dowodowego.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, że w spornym okresie od marca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. ubezpieczony z tytułu zatrudnienia w (...)Sp. z o.o. w wymiarze 1 etatu na stanowisku głównego księgowego otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 5.000 zł brutto, co w 1997 r. stanowiło kwotę 50.000 zł rocznie (5.000 zł x 10), a w 1998 r. – 60.000 zł rocznie (5.000 zł x 12). Sąd Okręgowy podzielił w tym zakresie stanowisko organu, który uznał za wiarygodne wpisy zawarte w umowie o pracę z 1 marca 1997 r. Wynikało z nich, że miesięczne wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w wymiarze pełnego etatu w (...) Sp. z o.o. wynosiło 5.000 zł brutto. W ocenie Sądu pierwszej instancji ubezpieczony winien mieć uwzględnione do kapitału początkowego sumy płac zasadniczych za sporne okresy. I takie też stanowisko przyjął organ rentowy w spornej decyzji doliczając do kapitału początkowego ubezpieczonego wynagrodzenie zasadnicze wynikające z umowy o pracę z 1 marca 1997 r.

Sąd Okręgowy nie znalazł jednocześnie podstaw pozwalających na zaliczenie do kapitału początkowego wynagrodzenia, które było zawarte w aneksie do umowy z 1 marca 1997 r., gdyż określona w nim kwota (4.000 zł) nie była kwotą brutto.

Sąd stwierdził, że kwoty wskazane w pozostałym materiale dowodowym w dokumentach: PIT-11 (...) Sp. z o.o., PIT-11 (...)Sp. z o.o., PIT-11 (...) Sp. z o.o., PIT-30 z 1997 r. i 1998 r., legitymacji ubezpieczeniowej, aneksu do umowy z 1 marca 1997 r. nie mogły zostać wliczone do kapitału początkowego skarżącego.

Na podstawie tych dokumentów, zdaniem Sądu pierwszej instancji, nie można było bowiem, w sposób precyzyjny i nie budzący żadnych wątpliwości, ustalić kwoty wynagrodzenia odwołującego się, ponieważ nie można jednoznacznie ustalić, że kwoty przedstawione w dokumentach PIT potwierdzają wynagrodzenie z umowy o pracę, a ponadto są to zeznania roczne, podczas gdy odwołujący się kwestionuje 3 miesiące zatrudnienia w spółce (...). Ubezpieczony wskazywał, że ZUS przyjął wynagrodzenie za 1997 r. w kwocie 50.000 zł, podczas gdy kwoty zawarte w kwoty zawarte w PIT-11 za 1997 r. wskazują kwotę 94.531,61 zł analogicznie 1998 r. i to ta kwota netto powinna stanowić w ocenie skarżącego podstawę wyliczeń organu przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego. Z aneksu do umowy o pracę z 1 marca 1997 r. wynika, co prawda, że ubezpieczony od 1 marca 1997 r. miał otrzymywać wynagrodzenie 4.000 zł netto, podczas gdy powinna być wskazana kwota brutto. Również z legitymacji ubezpieczeniowej nie można przyjąć zarobków (...), ponieważ wynagrodzenia za lata 1993-1997 są podane łącznie. Wpisy w tych dokumentach nie zostały poparte żadnym innym dowodem z dokumentów. Sąd Okręgowy stwierdził, że dysponuje wprawdzie większą swobodą odnośnie źródeł dowodowych niż organ rentowy, niemniej jednak swoboda ta nie może być tak daleko posunięta aby sąd uznał za wiarygodne dowodowy z dokumentów, nie potwierdzone żadną dokumentacją płacową ani innym dokumentem pochodzącym z okresu zatrudnienia skarżącego.

Sąd Okręgowy powołał się na orzecznictwo sądów powszechnych, z którego wynika, że wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można ustalać w sposób przybliżony. Obrazować je może jedynie pewny, konkretny dokument, w którym uwzględniono składniki wynagrodzenia pewne i wypłacane w danym okresie, stale i w jasno określonej wysokości (wyrok SA we Wrocławiu z 18 stycznia 2012 r., sygn. III AUa 1555/11, LEX 1113058).

A zatem, jak wyjaśnił Sąd Okręgowy, w postępowaniu sądowym można uwzględnić tylko te składniki wynagrodzenia, których wysokość jest pewna. W razie braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w aktach osobowych (umowa o pracę, angaże, itp.), w której są dane dotyczące wynagrodzenia, przy czym w takiej sytuacji można uwzględnić tylko te składniki, które są pewne, wypłacane w danym okresie, stałe i w określonej wysokości.

Do sprawy zostały przedłożone akta osobowe z (...) Sp. z o.o., natomiast nie zostały przedłożone akta osobowe ubezpieczonego ze spółki (...). Brak informacji o miejscu ich przechowywania. W takiej sytuacji Sąd stwierdził brak podstaw do uwzględnienia w całości kwot wskazanych w PIT-11 z 1996 r. spółki(...). PIT-11 wskazują na wysokość dochodów. Tym samym nie sposób zweryfikować, czy stanowiły one podstawę wymiaru składek według ówczesnie obowiązujących przepisów. Załączony przez odwołującego się dokument z (...) Sp. z o.o. zatytułowany „change of status” (w języku angielskim) nie jest świadectwem pracy.

Okoliczność, że ubezpieczony mimo starań nie ustalił miejsca przechowywania swoich akt osobowych, pozostawała, zdaniem Sądu Okręgowego, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Stąd też na wnioskodawcy ciążył obowiązek przedstawienia dowodów dla wykazania spornych okoliczności. Muszą to być jednak środki dowodowe, które pozwolą na wiarygodne ustalenie okoliczności faktycznych, a ponadto zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi i nie ma możliwości ustalenia wysokości wynagrodzenia, jako podstawy do wyliczenia wysokości kapitału początkowego w sposób prawdopodobny lub przybliżony, do czego zmierzał ubezpieczony. Wysokość kapitału początkowego pozostaje funkcją uzyskiwanych niegdyś zarobków, jako decydujących o rozmiarze opłacanej składki na ubezpieczenie społeczne, co ma przełożenie na ustalenie podstawy wymiaru emerytury. Niedopuszczalnym w tym zakresie jest opieranie się jedynie na hipotezach, czy założeniach, wynikających z przyjęcia prawdopodobnych wartości.

Apelację od wyroku wywiódł odwołujący się, zaskarżając go w całości. Skarżący zarzucił Sądowi Okręgowemu, mający wpływ na treść orzeczenia, błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez Sąd pierwszej instancji, że ubezpieczony opiera się jedynie na hipotezach, prawdopodobnych średnich wartościach, przybliżeniach oraz mające wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 227 k.p.c. i 228 k.p.c. przez oparcie rozstrzygnięcia jedynie na tych elementach zebranego materiału dowodowego i przytaczanego orzecznictwa, które uzasadniają oddalenie powództwa.

Wskazując na powyższy zarzut skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zmianę decyzji ZUS i ponowne przeliczenie kapitału początkowego z uwzględnieniem dokumentów/dowodów, które przedłożył (deklaracje podatkowe PIT-11 i PIT-30, świadectwa pracy w języku angielskim, wpisy do książeczki ubezpieczonego), ewentualnie o uchylenie w całości lub w części zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Organ rentowy nie odniósł się do zarzutów i wniosków apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się zasadna w nieznaczej części.

Rozpocząć należy od przypomnienia, że w orzecznictwie ukształtowany jest pogląd, że sąd orzekający w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie może wykroczyć poza przedmiot postępowania wyznaczonego w pierwszym rzędzie przez treść zaskarżonej decyzji, a następnie przez zakres odwołania od niej (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 kwietnia 2011 r., sygn. I UK 357/10, LEX nr 863946 i z 23 kwietnia 2010 r., sygn. II UK 309/09, LEX nr 604210).

Przedmiot postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest zatem ukierunkowany i ograniczony przez decyzję organu emerytalno-rentowego oraz przez odwołanie od tej decyzji.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy ponownie ustalił wartość kapitału początkowego N. T. na 1 stycznia 1999 r. Kapitał początkowy ustalony na ten dzień wyniósł 56.438,36 zł. Do jego obliczania zostało przyjęte:

- wynagrodzenie minimalne do ubezpieczenia społecznego za okres od 1 stycznia 1995 r. do 28 lutego 1997 r. w (...),
- wynagrodzenie z umowy o pracę z 1 marca 1997 r. za okres od 1 marca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. z tytułu zatrudnienia w (...) Sp. z o.o.

Organ nie uwzględnił okresów zatrudnienia N. T. od 1 czerwca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Sp. z o.o. oraz od 1 stycznia 1993 r. do 7 lutego 1994 r. w (...), ponieważ wskazani pracodawcy w tych okresach nie dokonali zgłoszenia odwołującego się do ubezpieczeń społecznych.

N. T. w złożonym od tej decyzji odwołaniu zakwestionował odmowę uznania za dochód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za lata 1997-98 dochodu netto z umowy o pracę, jak również odmowę uznania za dowody istotne do obliczenia dochodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za lata 1997-98 dokumentów w postaci: deklaracji podatkowych PIT-11 i PIT-30, świadectwa pracy w języku angielskim oraz wpisów do książeczki ubezpieczeniowej wnioskodawcy.

Z powyższego wynika, że przedmiot kognicji Sądu orzekającego w niniejszej sprawie został precyzyjnie ograniczony przez ubezpieczonego do kwestii wysokości dochodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za lata 1997-1998, a ustalonych przez organ rentowy na kwoty: za 1997 r. – 50.000 zł, za 1998 r. – 60.000 zł.

Biorąc pod uwagę zarzuty apelacji stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy przeprowadził wystarczające dla kategorię rozstrzygnięcia sprawy postępowanie dowodowe. Poczynił jednak ustalenia, które wymagały korekty, co w konsekwencji doprowadziło do wydania przez sąd odwoławczy wyroku w części reformatoryjnego.

Przede wszystkim wskazać należy, że wniosek z 16 maja 2017r. dotyczy ustalenia kapitału początkowego, a nie jak stwierdził Sąd Okręgowy, przyznania prawa do emerytury. Taki też jest przedmiot sporu w niniejszej sprawie, który dotyczy wartości kapitału początkowego ustalonego przez organ rentowy na 1 stycznia 1999 r., nie zaś emerytury. Nie można nadto zgodzić się z Sądem pierwszej instancji, że jedyną podstawą wymiaru składek ubezpieczonego w latach 1997-98 była wartość wynikająca z dokumentu w postaci umowy o pracę z 1 marca 1997 r., zawartej przez ubezpieczonego z (...) Sp. z o.o., tj. 5.000 zł brutto.

Należy zauważyć, że w stosunku do okresów przypadających przed wejściem w życie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022r. poz. 504 ze zm., zwanej „ustawą emerytalną”) i wprowadzonej równocześnie ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm., zwanej „ustawą systemową”), kiedy nie prowadzono indywidualnych kont emerytalnych, za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne przyjmuje się kwoty wynagrodzenia wypłaconego przez pracodawcę.

Jak wynika m.in. z wyroku Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2006 r. (sygn. I UK 115/06, OSNP 17-18/2007, poz. 257), wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi. Nie obowiązuje wówczas ograniczenie wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), który pkt 1 przewiduje, że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury dla pracowników, są zaświadczenia zakładów pracy, wystawione według wzoru ustalonego przez ZUS albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Jak wywiódł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powyższego wyroku, ograniczenie to obowiązuje wyłącznie w postępowaniu administracyjnym, prowadzonym przed organem rentowym. Natomiast w trakcie postępowania sądowego, wysokość zarobków może być udowodniana wszelkimi środkami dowodowymi, a do Sądu należy ocena ich wiarygodności.

Dowodami, które zostały przedłożone przez skarżącego, a które pozostawały miarodajne dla ustalenia wysokości wynagrodzenia osiąganego w (...)Sp. z o.o. w latach 1997-1998 były, zdaniem Sądu Apelacyjnego, deklaracje podatkowe PIT-11. Obrazują one wysokość faktycznie osiąganego przez odwołującego się u tego pracodawcy wynagrodzenia. Dokumenty te rozstrzygają również sygnalizowane przez skarżącego wątpliwości związane z różnicami w zakresie wysokości wynagrodzenia z umowy o pracę oraz z aneksu do tej umowy, zmieniającego warunki wynagradzania. Przyjęcie wysokości wynagrodzenia zobrazowanej w dokumentach PIT-11 pozwala na jednoznaczne usunięcie tych wątpliwości.

Sąd Apelacyjny dostrzega przy tym, że ubezpieczony składał jednocześnie deklaracje podatkowe PIT-30, w których zostały ujawnione wyższe wartości przychodowe, aniżeli w deklaracjach PIT-11, jednak nie mogły podlegać one uwzględnieniu, gdyż nie zostały przedstawione żadne inne dowody, które pozwalałyby na ustalenie, z czego wynikały owe wartości (z jakich konkretnych umów, czy innych tytułów).

Z PIT-30 za 1997 rok wynika, że skarżący osiągnął w tym roku przychód w łącznej wysokości 98.817,25 zł, przy czym 54.531,61 zł ze stosunku pracy (potwierdzonego w PIT-11 złożonym przez (...) Sp. z o.o.), a 44.285,64 zł z działalności wykonywanej osobiście.

Z kolei z PIT-30 za 1998 rok wynika, że skarżący osiągnął przychód w wysokości 87.421,26 zł z wynagrodzenia ze stosunku pracy, przy czym w rubryce „F” znajduje się informacja, że koszty uzyskania przychodów były w tym roku podatkowym generowane przez więcej niż jeden stosunek pracy.

W aktach rentowych znajduje się co prawda dokument w postaci PIT-11 za rok 1998, złożony przez (...) Sp. z o.o., wskazujący na osiągnięcie dochodu w kwocie 18.579,97 zł, jednak z pisma ZUS z 23 lutego 2018 r. wynika, że skarżący nie został przez ten podmiot zgłoszony do ubezpieczeń społecznych.

Skarżący podnosił w odwołaniu od decyzji, że do wyliczania wysokości kapitału początkowego powinny zostać uwzględnione, poza deklaracjami podatkowymi PIT-11 i PIT-30, świadectwo pracy w języku angielskim oraz wpisy zawarte w książeczce ubezpieczeniowej. Faktem jest jednak, że skarżący nie złożył żadnego świadectwa pracy w języku angielskim, a jedynym dokumentem w tym języku był „change of status”, z którego wynikało, że dotyczył podmiotu (...) i roku 1996. Podobnie w legitymacji ubezpieczonego istnieje wpis odnoszący się do podmiotu (...)Sp. z o.o. z siedzibą w W., lecz dotyczy on roku 1996.

Biorąc wszystkie wymienione kwestie pod rozwagę należy stwierdzić, że w niniejszym postępowaniu udokumentowane zostało przez skarżącego, że w latach 1997-1998 pozostawał zgłoszony do ubezpieczeń społecznych przez (...) Sp. z o.o. w związku z istnieniem stosunku pracy łączącego go z tym podmiotem i z tego tytułu osiągał przychód, kolejno, w roku 1997 – w kwocie 54.531 zł, a w roku 1998 – w kwocie 68.841 zł, które to przychody stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za te lata.

W sprawie nie zostały natomiast zgromadzone żadne inne dowody (poza deklaracjami PIT-30 i złożoną przez (...) Sp. z o.o. deklaracją PIT-11, która jednak z uwagi na brak zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, nie mogła być brana pod uwagę), odnoszące się do spornego okresu 1997-1998, które mogłyby potwierdzać, że wykonywał on w tym czasie pracę na podstawie umowy o pracę bądź innego stosunku prawnego, który byłby podstawą do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i podlegać z tego tytułu zaliczeniu do obliczenia kapitału początkowego. Nie ma przy tym znaczenia to, że skarżący nie mógł ich uzyskać z zakładu pracy. Same starania o uzyskanie dowodów nie są wystarczające do uznania, że została wypełniona dyspozycja art. 232 k.p.c., zgodnie z którą strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne.

Brak dowodów wyklucza możliwość uwzględnienia stanowiska skarżącego. Wysokość wynagrodzenia przyjęta do obliczenia wartości wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego i emerytury musi zostać ustalona w sposób stanowczy, jednoznaczny i znajdujący pokrycie w dowodach zebranych w postępowaniu sądowym, a ich interpretacja musi być ścisła. Tylko bowiem precyzyjne ustalenie wysokości uzyskanego wynagrodzenia za pracę jako podstawy odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne, może skutkować przeliczeniem kapitału początkowego. Nie ma bowiem w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych unormowań pozwalających na ustalenie otrzymywanego wynagrodzenia w sposób przybliżony czy też prawdopodobny.

Dokumentów to obrazujących nie mogą zastąpić zeznania świadków czy nawet samego ubezpieczonego, bowiem w sprawie o wysokość świadczenia wymaga się by przyjęta podstawa wymiaru świadczenia była oparta na niebudzących wątpliwości danych dotyczących uzyskiwanych i oskładkowanych wypłat miesięcznych i rocznych, dających podstawę do ustaleń stanowczych.

Oczywistym jest przy tym, że braku dokumentacji w tym zakresie nie można zastąpić wyłącznie osobowymi środkami dowodowymi, bowiem nie jest możliwe by osoby, w tym sam zainteresowany, były w stanie w sposób precyzyjny podać kwoty uzyskiwanych i oskładkowanych świadczeń pieniężnych wypłacanych przez pracodawcę na rzecz pracownika, które miały miejsce ponad dwadzieścia lat temu. W doktrynie ukształtowany jest pogląd, zgodnie z którym przy ustalaniu okresów zatrudnienia, zwłaszcza takich sprzed wielu lat, strona ma obowiązek przedstawić, jako miarodajne dowody przede wszystkim oryginalne dokumenty z przebiegu zatrudnienia. Dopiero gdy dokumentacja jest niepełna lub budzi wątpliwości, dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, który to dowód ma jednak charakter uzupełniający, a nie wyłączny.

W sytuacji w której brak jest wiarygodnej dokumentacji pracowniczej, w tym płacowej, pozwalającej na weryfikację otrzymywanych przez ubezpieczonego kwot wynagrodzeń w spornym okresie, nie ma podstaw do zaakceptowania jego twierdzeń, w ramach których domagał się uwzględnienia swojego odwołania na podstawie przedłożonych dokumentów.

Z tych przyczyn, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 1, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego w części określonej w punkcie I sentencji, a na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację w pozostałej części, uznając ją za bezzasadną, o czym orzekł w punkcie II wyroku.

Sąd Apelacyjny rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym. Żadna ze stron nie złożyła wiążącego wniosku o przeprowadzenie rozprawy, zgodnie z art. 374 k.p.c., a jednocześnie – w ocenie Sądu Apelacyjnego – w sprawie nie ujawniły się żadne okoliczności, które przemawiałyby za koniecznością rozpoznania sprawy na rozprawie. Nadto, zgodnie z art. 15zsz⁽¹⁾ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842), w brzmieniu nadanym ustawą z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1090), obowiązującym od 3 lipca 2021 r., w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy

w składzie jednego sędziego. Zasada ta, zgodnie z art. 6 powołanej ustawy z 28 maja 2021 r., znajduje zastosowanie do wszystkich spraw wszczętych

i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie. Taki stan prawny, zważywszy na datę wydania niniejszego orzeczenia, uzasadniał rozpoznanie przedmiotowej sprawy w składzie jednego sędziego, przy czym sprawy, które przed dniem wejścia w życie nowelizacji z 28 maja 2021 r. sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu prowadzone są przez tego sędziego, któremu sprawa została przydzielona jako referentowi, do zakończenia sprawy

w danej instancji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

SSA Ewa Stryczyńska